

بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی (مطالعه موردی شهر اردبیل)

حمدا... نادری^۱
محمدعلی جاهد^۲
مهین دخت شیرزاده^۳

۸۸/۱۰/۱۲

تاریخ دریافت:

۸۸/۱۲/۹

تاریخ پذیرش:

چکیده

احساس امنیت به عنوان یک پدیده روانشناختی و اجتماعی، تحت تاثیر تجربه های مستقیم و غیرمستقیم افراد از شرایط متفاوت اجتماعی است که انسان ها برای دستیابی به زندگی سالم و تداوم روابط اجتماعی نیازمند آن هستند در این مطالعه، وجود بعد ذهنی امنیت اجتماعی در ارتباط با وضعیت سرمایه اجتماعی مدنظر است که با فراهم شدن بسترهای احترام به عرف، سنت ها، هنجارها و ارزش های اجتماعی و مشارکت فعال در زندگی اجتماعی زمینه جهت سرعت بخشیدن به سلامت اجتماعی و پایداری بهداشت روانی در حوزه معماری امنیتی فراهم خواهد بود.

هدف کلی این پژوهش، بررسی رابطه بین احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی در چهار مولفه اصلی (اعتماد اجتماعی، روابط اجتماعی، مشارکت اجتماعی و انسجام اجتماعی) بوده که با استفاده از روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه، جمع آوری داده های تحقیق در سطح شهر اردبیل مطابق با روش نمونه گیری طبق متناسب و نمونه آماری ۲۵۱ نفر در سال ۱۳۸۸ انجام گرفته است.

نتایج تفسیری بیانگر این است که هر چه میزان سرمایه اجتماعی در جامعه بیشتر باشد به همان میزان احساس امنیت نیز بیشتر خواهد بود. در تحلیل نهایی شاخص اعتماد اجتماعی بیشترین همبستگی را با احساس امنیت اجتماعی نشان داده است. از میان مشخصات فردی، جنسیت، وضعیت اشتغال، هزینه های ماهیانه خانوار و منطقه محل سکونت در میزان احساس امنیت اثر گذار بوده اند.

۱- کارشناس ارشد پژوهش اجتماعی و مدرس دانشگاه

۲- دکترای حقوق جزا و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی اردبیل

۳- محقق اجتماعی

واژه های کلیدی:

احساس^۱، امنیت اجتماعی^۲، سرمایه اجتماعی^۳، اعتماد^۴، مشارکت^۵، روابط^۶، انسجام اجتماعی^۷.

Archive of SID

-
- 1- Feeling
 - 2- Social Security
 - 3- Social Capital
 - 4- Trust
 - 5- Participation
 - 6- Relation
 - 7- Social Solidarity

۶۱

بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی

یکی از مفاهیم با اهمیت، پیچیده و جدید در دنیای امروز و در بسیاری از مباحث سیاسی، اجتماعی و اقتصادی موضوع و مفهوم امنیت است (اخوان کاظمی، ۱۳۸۶: ۱۲). امنیت از نیازها و ضرورت های پایه ای فرد و جامعه تلقی می شود که فقدان و یا اختلال در آن، پیامدها و بازتاب های نگران کننده و خطرناکی به دنبال دارد (ترابی و گودرزی، ۱۳۸۳: ۳۲)؛ به طوری که، انسان مدنی برای زندگی در جمع و دستیابی به مراتب بالای رشد نیازمند امنیت و آرامش خاطری است که با رشد و نمو جرایم و انحرافات اجتماعی زمینه های ناامنی و شکل گیری کجروی در سطح جامعه بیشترین دلهره را ایجاد می کند (جاوید، ۱۳۸۵: ۱۱۹). از اینرو، امنیت اجتماعی برای آحاد جامعه از بسیاری از موضوعات دیگری که ممکن است مهم تلقی شود، ضروری تر است. بنا بر این، یکی از اصلی ترین مؤلفه هایی که امنیت را ارتقا می بخشد و جامعه را سالم، آرام و مطلوب می سازد، سرمایه اجتماعی است (راموز، ۱۳۸۳: ۸۸). سرمایه اجتماعی و نمود آن در ارتباط با مقولاتی نظیر پیشگیری و کاهش جرایم، خشونت و تضاد در یک جامعه، سوء مصرف مواد مخدر، خود کشی و بسیاری از معضلات اجتماعی نشان از رابطه تنگاتنگ مؤلفه های سرمایه اجتماعی با فضا سازی امنیت اجتماعی در جامعه دارد (بهزاد، ۱۳۸۵: ۴۹).

اهمیت سرمایه اجتماعی در کنار وضعیت روابط همسایگی در لایه های مختلف عامل مهمی در تبیین واریانس های احساس ناامنی (Lindstrom & Others, ۲۰۰۳: ۱۱۱۱) در جامعه دارد. از این رو، سرمایه اجتماعی یکی از فاکتورهایی است که نقش بسیار مهم تری از سرمایه فیزیکی و انسانی در جوامع داشته و در غیاب سرمایه اجتماعی و بدون آن پیمودن مسیر توسعه فرهنگی، اقتصادی و امنیتی دشوار و یا غیر ممکن می باشد. ارزش های واحد می تواند به انسجام اجتماعی کمک کرده و در نتیجه نظم اجتماعی که زیر بنای امنیت اجتماعی است فراهم کند، ضمن آن که امنیت در همه زمینه ها بدون مشارکت و همیاری مردم و اقشار مختلف جامعه امکان پذیر نمی باشد لذا فقدان و یا کاهش سرمایه اجتماعی منجر به بروز معضلات، بحران ها و تعارضات متعدد اجتماعی می گردد (امینی، ۱۳۸۶: ۱). در این مطالعه احساس معادل واژه Emotion دارای تفکر خاص خود بوده و با تفکر احساس دیگر کاملاً متفاوت است و این تفاوت باعث شناسایی انواع احساس از هم می شود.

از دیدگاه جامعه‌شناسی بروز عکس‌العمل‌های احساسی (نفس نفس زدن، تغییرات صدا موقع خوشحالی و عصبانیت و...) می‌تواند ریشه‌های بیولوژیکی یا اجتماعی داشته باشد. از منظر جامعه‌شناسی، به عنوان مثال در دیدگاه مبادله رابطه محرک و پاسخ، در دیدگاه تضاد عضویت در گروه‌های مختلف و رقابت بین افراد باعث برانگیختن احساسات و تحریک علیه یکدیگر می‌شود (رفیع پور، ۱۳۷۵: ۹-۱۲).

بنا بر این، احساس امنیت به احساس آزادی نسبی از خطری اطلاق می‌شود که وضعیت خوشایندی را در افراد جامعه ایجاد کرده و فرد در آن موقعیت احساس آرامش جسمی و روحی می‌کند (رجبی پور، ۱۳۸۴: ۹۳).

این مقاله در راستای تبیین احساس امنیت اجتماعی و مولفه‌های سرمایه اجتماعی شکل گرفته و به دنبال بررسی رابطه بین سرمایه اجتماعی و مولفه‌های آن در ارتباط با خود احساس امنیت اجتماعی است.

بیان مساله تحقیق

احساس امنیت فرآیند روانی - اجتماعی است که صرفاً بر افراد تحمیل نمی‌شود بلکه اکثر افراد جامعه براساس نیازها، علائق، خواسته‌ها و توانمندی‌های شخصیتی و روانی خود در ایجاد و از بین بردن آن نقش اساسی دارند (بیات، ۱۳۸۸: ۳۲). نکته‌ای که بایستی به آن توجه شود، نقش و اهمیت وجود احساس امنیت در بین افراد جامعه در بعد ذهنی در کنار وجود امنیت در بعد عینی است و به همین دلیل، برخی از کارشناسان احساس امنیت را مقدم بر وجود عینی امنیت معرفی می‌کنند (کرامتی، ۱۳۸۵: ۱۵۱).

مازلو در طبقه‌بندی هرم نیازهای اساسی انسان، نیاز به ایمنی را در طبقه دوم سلسله مراتب نیازها رتبه‌بندی نموده و امنیت را شامل امنیت شخصی در برابر جرائم، امنیت مالی و شغلی، بهداشت و سالم بودن، امنیت در برابر حوادث و... قرار داده است (سام آرام، ۱۳۸۸: ۲۱). کارن هورنای نیز برای نیاز به امنیت، بیش از نیاز به ارضاء که شامل برخی نیازهای فیزیولوژیکی اساسی هستند، اهمیت قائل شده است به تعبیری آن چه در تعیین شخصیت نقش اساسی دارد، نیاز به ایمنی است که منظور او از آن، داشتن امنیت و رهایی از ترس است (گلزاری، ۱۳۸۵: ۸۵).

در رابطه با احساس امنیت تحقیقات انجام گرفته توسط وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در سال ۱۳۷۹ نشان از وجود احساس امنیت در بین زنان بیشتر از مردان، در بین متأهلین بیشتر از مجردین، در بین افراد شاغل بیشتر از بیکاران، و در بین افرادی با سطح تحصیلات پایین بیشتر از افراد تحصیل کرده دارد (رجبی پور، ۱۳۸۴: ۹۷).

با این اوصاف، افراد مختلف با توجه به تنوع محیط پیرامونی، بینش متفاوتی از مقوله امنیت داشته و احساس امنیت را با توجه به نظام اقتصادی، نظام سلامت و تجربه های فردی ناامنی، متغیر دانسته و دلهره ناشی از احساس ناامنی را بیشتر از لایه های عینی و واقعی ناامنی و وقوع جرم، در اذهان دارند (Lindstrom & Others, ۲۰۰۸: ۱).

در این راستا، سرمایه اجتماعی با فراهم کردن فضای اعتماد، همکاری بین گروه های اجتماعی را امکانپذیر ساخته و همین همکاری گروه ها و اعتماد بین آنها باعث می شود که منافع همگانی مانند امنیت اجتماعی فراهم شده و هزینه های نظارت نهاد های رسمی نیز کاهش یابد (فیروز آبادی، ۱۳۸۳: ۲۰۳).

از طرف دیگر سرمایه اجتماعی از طریق کاهش هزینه های روابط اجتماعی باعث حل مسالمت آمیز تضادها و تفاوت های بین اشخاص و همچنین تضاد بین گروه های اجتماعی می شود (چلبی، ۱۳۸۴: ۱۵).

بررسی های انجام گرفته در کشور های مختلف بیانگر این است که عموماً احساس امنیت بین شهروندان در اکثر نقاط دنیا به نسبت وجود امنیت، پایین تر است. این نسبت در ایران در مقایسه با کشورهای انگلیس و استرالیا با توجه به میزان وجود امنیت بسیار پایین است. به عنوان نمونه در ایران نرخ سرقت منزل به ازای هر هزار منزل ۵، در انگلیس به ازای هر هزار منزل ۲۰ و در استرالیا به ازای هر هزار منزل ۲۵ است در حالی که میزان احساس امنیت شهروندان ایرانی نسبت به این دو کشور رقم پایین تری را نشان می دهد (رجبی پور، ۱۳۸۴: ۹۶).

بررسی دیگری در زمینه وجود رابطه بین سرمایه اجتماعی و میزان جرایم در ایران نشان می دهد که هر چه علاقه افراد به جامعه، اعتماد اجتماعی، داشتن روابط متقابل با دیگران و حس کمک و همیاری نسبت به دیگران در فرد زیاد باشد، به همان میزان از ارتکاب جرایم توسط افراد در جامعه کاسته می شود (چلبی و مبارکی، ۱۳۸۴: ۳۷).

نقش سرمایه اجتماعی در تأمین امنیت اجتماعی چه از جهت جلوگیری از بروز ناهنجاری ها

و انواع جرایم اجتماعی و به تبع و در کنار آن از جهت زمینه سازی مشارکت مثبت و فعال فرد در زندگی اجتماعی، اساساً از طریق تأثیر گذاری ارزش ها و هنجارهای اجتماعی در چگونگی رفتار افراد اعمال می شود (تقی لو، ۱۳۸۵: ۲۴۹).

بنابراین با توجه به نیاز هر جامعه در جهت وجود زمینه های شکل گیری احساس امنیت، در این مطالعه به بررسی روابط بین سرمایه اجتماعی (مولفه های آن) و احساس امنیت اجتماعی پرداخته شده است.

چارچوب نظری

برخی از تئوری پردازان سرمایه اجتماعی آن را دارای دو بعد کیفی و کمی می دانند. از نقطه نظر این افراد، بعد کمی به بحث در گیری های مدنی و بعد کیفی آن به اعتماد اجتماعی می پردازد، از این نظر سرمایه اجتماعی کمیتی است که با لحاظ آن امکان ترمیم و بهگشت اجتماعی در عرصه اجتماعی به وجود آمده و بحث مشارکت را در زمینه های مختلف تقویت می نماید از نظر بعد کیفی نیز اعتماد و ابعاد آن، انسجام و همبستگی و ایجاد حس همدلی و یگانگی مثبت بین عناصر شبکه های اجتماعی امکان پذیر خواهد بود (Rosenfeld and Others, ۲۰۰۱: ۲۸۵).

دسته بندی مقاصد و آرای اندیشمندان علوم اجتماعی حکایت از این دارد که، ردیابی پیشینه مفهومی سرمایه اجتماعی در آرای اندیشمندان متقدم و کلاسیک قابل ملاحظه است: کارل مارکس در کتاب «سرمایه» ترغیب پتانسیل گروهی و همبستگی کارگران با همدیگر را در قالب همبستگی از روی اجبار و ضرورت، جورج زیمل هنجارها و قواعد رفتاری را در بده بستان مناسبات بینافردی، امیل دورکهایم و بدنبال آن تالکوت پارسونز با ارزش ها و هنجارها جهت اجرای بهینه تعهدات در فرآیند تعاملات و همکاری با همدیگر که مسایل ساختی شکل گیری سرمایه اجتماعی را در پی دارد و ماکس وبر در مفاهیمی که معطوف به اعتماد است به این امر پرداخته اند (متولی، ۱۳۸۴: ۱۲۲-۱۲۰).

به طور کلی اکثریت نظریه پردازان در حوزه سرمایه اجتماعی در مورد چندین شاخص اتفاق نظر دارند که از آن جمله اند: اعتماد و سطوح مختلف آن (عام، بنیادی و بیناشخصی)، احساس دل بستگی، احساس هویت، افزایش توانایی های فردی برای کنش، ارتباطات آزاد

و مشارکتی، تعهدات و انتظارات، هنجارها و ضمانت های اجرایی موثر، ظرفیت بالقوه اطلاعات، پیوندهای اجتماعی، توسعه شبکه های اجتماعی و ... نظریه پردازان دیگری نیز در دوره معاصر این پدیده را زوایای متفاوتی مورد توجه قرار داده اند:

آنتونی گیدنز سرمایه اجتماعی را به معنای شبکه روابط، تعهد و اعتماد اجتماعی در جوامع سنتی، محدود و درونگروه و در جوامع مدرن تعمیم یافته (عام) می داند. اعتماد عام به اصحاب تخصص یکی از مولفه های سرمایه اجتماعی جدید و نو ظهور در جوامع مدرن است که پایه اصلی حیات اجتماعی است. گیدنز مدرنیته متاخر را با فرایندهای جهانی شدن، باز اندیشی و از جا کندهی و تهی شدن ظروف زمان و مکان در قالب مفهوم فضا زمینه ساز کنش های از راه دور، تعاملات گسترده و اعتماد انتزاعی و تعمیم یافته می داند. این امر مفهوم سرمایه اجتماعی را از سطوح محلی و ملی به سطح جهانی گسترش می دهد. او سرمایه اجتماعی جدید را از قدیم متفاوت می داند. در جامعه سنتی، زندگی مبتنی بر ایمان و قطعیت است و هیچ چیزی جز عامل خارجی آن را مختل نمی کند. ولی انسان مدرن زندگی بر احتمالات و عدم قطعیت استوار است و لذا اعتماد او توأم با نوعی اضطراب و دلهره درونی است که ذاتی زندگی مدرن است. گیدنز در یکی از آثارش با عنوان «دگردیسی صمیمیت» از نوعی سرمایه اجتماعی جدید با عنوان «رابطه ناب» یا رابطه به خاطر رابطه یاد می کند که در آن افراد عاری از هر نوع وابستگی اقتصادی، سیاسی، ایدئولوژیک و غیره، صرفاً به خاطر مودت، عشق متقابل و با هم بودن به تشکیل خانواده ای اقدام می کنند که در آن هم فکری، همدلی، همکاری و اعتماد و احترام و بهره مندی و احساس لذت متقابل جای هر گونه نابرابری اجتماعی و تبعیض جنسیتی را می گیرد (عبداللهی، ۱۳۸۴: ۲۰۱-۹۹).

«پیر بوردیو» سرمایه اجتماعی را مجموعه ای از منابع بالفعل و بالقوه ای می داند که حاصل تملک شبکه پایداری^۱ از روابط کم و بیش نهادی شده از طریق آشنایی ها و شناخت متقابل می باشد. از نظر بوردیو شبکه های اجتماعی به خودی خود و به شکل طبیعی وجود ندارند بلکه بایستی از طریق روابط گروهی نهادینه شده ایجاد شوند، وی در تعریف خود دو عنصر عمده را خاطر نشان می کند:

۱- روابط اجتماعی این امکان را برای افراد به وجود می آورند تا یکدیگر را از نظر منابعی

- 1- Durable Network
- 2- Institutionalized

که در اختیار دارند، مورد ارزیابی قرار دهند.

(۲) میزان و کیفیت این منابع را مشخص کنند (Portes, ۱۹۹۸: ۴).

بورديو چهار نوع سرمايه را شناسايي و مطرح کرده است که عبارتند از: سرمايه اقتصادي، فرهنگي، اجتماعي و سرمايه نمادين. شکل اقتصادي سرمايه بلافاصله قابل تبديل به پول است مانند دارايي های منقول و ثابت يک سازمان. سرمايه فرهنگي، نوعی از سرمايه است که در يک سازمان وجود دارد مانند تحصيلات عاليه اعضاء سازمان که اين نوع سرمايه نیز در برخی موارد و تحت شرايطی قابل تبديل به سرمايه اقتصادي است. سرمايه اجتماعي که به ارتباطات و مشارکت اعضاء يک سازمان توجه دارد و می تواند بعنوان ابزاري برای رسيدن به سرمايه اقتصادي باشد. سرمايه نمادين که از شأن و حيثيت فرد سرچشمه می گيرد. بنا بر اين منظور بورديو از سرمايه اجتماعي عبارت است از روابط بين شخصي و اجتماعي مثبت و در عين حال مبتني بر اعتماد (Winter, ۲۰۰۰).

کلمن برای سرمايه اجتماعي خصلتي ساختاري و تعاملتي قائل است که کنشگران با عضويت در گروه و تعامل با ساير کنشگران با رعايت اصول و قواعد مورد پذيرش در آن گروه و جلب اعتماد ديگران، به اطلاعات مورد نياز دست می يابد و در فرايند کنش از حمايت جمعي برخوردار می گردد. بنا بر اين سرمايه اجتماعي تسهيل کننده کنش هاست. در ديده کلمن سرمايه اجتماعي نوعی فرصت پديد آمده از حيات جمعي است که می تواند درون گروهی يا بين گروهی باشد و کنش های کنشگران فردي يا جمعي را تسهيل نمايد (عبد اللهی، ۱۳۸۵: ۲۰۲).

کلمن با استفاده از مفهوم سرمايه اجتماعي به دنبال شناخت نقش هنجارها و ارزش ها در داخل خانواده يا شبکه های اجتماعي بوده تا از اين طريق بتواند موجب تقويت سرمايه های انساني شود (متولی، ۱۳۸۴: ۱۲۳).

آلجاندر و پورتز^۱ يکی از صادرات^۲ موفقيت آميز جامعه شناسی، به ساير رشته ها را طی دو دهه اخير، سرمايه اجتماعي معرفی می کند، به نظر پورتز، از اين عامل برای تبين علت تفاوت رفتارها و ايفای نقش بچه ها طی فرايند تماس، فروپاشی خانواده، توسعه اقتصادي، کار آمدی دولت ها استفاده می شود. پورتز سرمايه اجتماعي را به عنوان منبعی تعريف می کند

1- A.Portes

2- Exports

که امکان:

• نظارت اجتماعی^۱؛

• ارزیابی میانجی گرایانه خانواده^۲؛

• ارزیابی میانجی گرایانه شبکه‌هایی غیر از خانواده؛

وجود دارد.

وی با اشاره به اهمیت سرمایه اجتماعی متذکر می‌شود که بالا بودن سطح نمایش برنامه‌های مرتبط با رسانه‌های گروهی در کنار مشارکت مدنی مردم و بالاخره اعتماد اجتماعی تأثیر به‌سزایی در کمیت و کیفیت سرمایه اجتماعی دارد (نادری، ۱۳۸۳: ۷۸).

رابرت پاتنام سرمایه اجتماعی را با مولفه‌های:

• وجود شبکه‌های اجتماعی که در برگیرنده تعاملات انسانی در اجتماعات از طریق

کلوپ‌ها، انجمن‌ها، کلیسا و سازمان‌ها و شبکه‌های دیگر می‌باشد؛

• درگیری مدنی: مشارکت افراد در فرایندهای محلی و استفاده از شبکه‌های بالا؛

• هویت مدنی^۳: احساس مشارکت برابر در درون محله‌ها؛

• روابط متقابل^۴: کمک و مساعدت متقابل میان اعضای محله‌ها؛

• اعتماد: نقطه مقابل ترس (Krisotakis & Gamarnikow, ۲۰۰۴: ۴۴).

جین جاکوب صورتی از سرمایه اجتماعی را در قالب شبکه‌های فشرده در محدوده حومه قدیمی و مختلط شهری توضیح داده و تصور وضعیت امن اجتماعی را به شکل شبکه‌های متراکم تعاملات اجتماعی به مثابه نوعی سرمایه متصور شده و فضای امنیتی را در محیط کنشی دخیل دانسته است (Ibid, ۴۳).

کلمن نیز با اشاره به اهمیت قواعد هنجاری و حضور آن به عنوان عنصر ممنوع‌کننده در داخل شبکه‌های اجتماعی در برابر انحرافات اجتماعی، این امکان را در جهت امنیت‌پروری در سطوح شبکه‌ای فراهم می‌سازد (Colman, ۱۹۸۸: ۹۷).

به تعبیری، سرمایه اجتماعی نوعی ویژگی تسهیل‌کنندگی در روابط اجتماعی دارد وجود سرمایه اجتماعی در ساختارهای اجتماعی باعث می‌شود محیطی خلق شود تا در آن امنیت

1- Social Control

2- Family-Mediated Benefit

3- Civic identity

4- Reciprocity

بیشتری برقرار شود به نحوی که انسان‌ها از آرامش برخوردار شده و در روابط تعاملی خود با دیگران با کمترین اصطکاک تنش‌های خود را برطرف کنند (متولی، ۱۳۸۴: ۱۳۹-۱۳۸).

از منظر جامعه‌شناسی، سطوح متعددی برای امنیت در نظر گرفته شده است که مهمترین آن امنیت در سطح خرد و کلان می‌باشد. دسته اول تعاریفی هستند که بر تهدید هویت جمعی تأکید دارند و یور امنیت اجتماعی را توانمندی جامعه برای مراقبت از خصوصیات و ویژگی‌های بنیادین خود در شرایط تغییر و تهدیدات عینی تعریف کرده است و ی امنیت اجتماعی را با نیاز به حفظ هویت مرتبط می‌داند.

بوزان امنیت اجتماعی را به حفظ مجموعه ویژگی‌هایی ارجاع می‌دهد که بر مبنای آن افراد خود را عضو گروه خاص تلقی نموده‌اند. از دیدگاه وی امنیت اجتماعی عبارت است از توانایی گروه‌های مختلف صنفی، قومی، محلی و ... در حفظ هستی و هویت خود. در واقع بوزان و یور امنیت را حالت فراغت از تهدید هویت جمعی و گروهی تلقی می‌کنند (گروسی، ۱۳۸۶: ۲۹).

دسته دوم تعاریف، امنیت را به عنوان فقدان هراس از ویرانی و تهدید ارزش‌های جامعه می‌دانند. اگر امنیت اجتماعی را شامل تمهیداتی برای حفظ زندگی اعضای جامعه و سپس حفظ راه و روش زندگی آنان بدانیم، بنابراین می‌توان امنیت اجتماعی را رفع تهدید از عنصر اتصال دهنده اعضای جامعه به یک دیگر در نظر گرفت. این نوع تعریف از امنیت شامل:

- امنیت حاصل فضای اجتماعی است.
- این فضای اجتماعی سطح کلان یا دولت به معنای عام را در بر نمی‌گیرد.
- امنیت اجتماعی فقط به سطح امنیت فرد محدود نمی‌شود.
- امنیت اجتماعی بر مجموعه‌ای از افراد تأکید می‌ورزد که عنصر یا عناصری ویژه مانند جنسیت، قومیت، مذهب و ... آن‌ها را به هم مرتبط می‌سازد.
- زمانی که ارزش‌های اتصال دهنده افراد تهدید گردد امنیت متزلزل می‌شود (همان).
- دسته سوم تعاریف از امنیت اجتماعی بر فراغت جمعی از تهدیدی که عمل غیر قانونی دولت یا دستگاه یا فرد و یا گروهی که در تمام یا قسمتی از جامعه به وجود آورده است، تأکید می‌ورزد (همان).

احساس امنیت موضوعی روانشناختی است و وقتی انسان با شنیدن خبری در زمینه‌های

گونگون و یا مشاهده رفتار یا رخدادی که مستقیم یا غیر مستقیم با تعلقات و منافع مادی و معنوی وی در تضاد بوده و به نوعی خاطر جمعی، اطمینان، ایمنی، آسودگی و آرامش قلبی او را تحت تاثیر قرار داده و ذهن او را درگیر کرده، رو برو می شود، در چنین شرایطی احساس ناامنی به وی دست خواهد داد به عبارت دیگر احساس امنیت عبارت از احساس آزادی نسبی از خطر که، این وضع خوشایندی در افراد جامعه ایجاد و فرد در آن احساس آرامش جسمی و روحی می کند (رجبی پور، ۱۳۸۴: ۹۳).

آیزنشتاد مهمترین مساله نظم اجتماعی برای دورکیم و تا حدودی تونیس، اعتماد و همبستگی اجتماعی است یعنی اینکه بدون انسجام و نوعی اعتماد، پایداری نظم اجتماعی ممکن نیست (ازکیا، ۱۳۸۰: ۵).

از این رو، اعتماد در روند احساس آرامش جسمانی و روانی و در نهایت امنیت اجتماعی مهم بوده است (گیدنز، ۱۳۸۴: ۱۸۱). کلاس افه نیز همسو با گیدنز، سرمایه اجتماعی را در برگیرنده روابط انجمنی، اطمینان به نهادها و اعتماد بین اشخاص و اقوام و خیرخواهی می داند و آن را به عنوان یکی از عوامل کارایی و توسعه اقتصادی، نظم و صلح جهانی، احساس امنیت و توسعه معرفی می کند (عبداللهی، ۱۳۸۵: ۲۰۴-۲۰۳).

با توجه به مطالب عنوان شده این مقاله در صدد پاسخگویی به این سئوالات است که احساس امنیت اجتماعی در بین مردم شهر اردبیل تا چه اندازه است؟ احساس امنیت تا چه اندازه تحت تاثیر سرمایه اجتماعی است؟ و اثرات علی مولفه های سرمایه اجتماعی یعنی مشارکت، روابط، انسجام و اعتماد اجتماعی روی احساس امنیت چقدر است و جهت و شدت این رابطه ها چگونه است؟

فرضیه های تحقیق

- ۱- بین مشارکت اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۲- بین اعتماد اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۳- بین روابط اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۴- بین انسجام اجتماعی و احساس امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.
- ۵- بین عوامل فردی (جنسیت، سن، تحصیلات و ...) و احساس امنیت اجتماعی رابطه

روش انجام پژوهش

در این تحقیق از روش پیمایشی از نوع همبستگی و ابزار پرسشنامه و به شکل مصاحبه استفاده شده است.

جامعه آماری و شیوه نمونه گیری

جامعه آماری این تحقیق را افراد ۱۵ تا ۶۴ ساله سه منطقه مسکونی تشکیل می دهند که با استفاده از روش نمونه برداری مطبق (طبقه ای) متناسب حجم نمونه تحقیق، بعد از انجام پیش آزمون ۴۰ مورد از پرسشنامه ها و محاسبه پیش برآورد واریانس متغیر احساس امنیت اجتماعی برای نمونه برداری و با استفاده از فرمول زیر حجم نمونه ۲۵۱ نفر ارزیابی شد.

$$n = \frac{N^2 S^2}{N^2 S^2 + t^2 S^2} = \frac{283979 \times (1/96)^2 \times (0/399)}{283979 \times (0/782)^2 + (1/96)^2 \times (0/399)} = 251$$

در معادله بالا n حجم نمونه، N حجم جامعه آماری، t مقدار ضریب اطمینان که برابر است با (۱/۹۶)، S پیش برآورد واریانس متغیر امنیت اجتماعی است، d دقت احتمال مطلوب است که مقدار آن به این روش محاسبه می شود:

$$d = t \times S.E.MEAN = (1/96) \times (0/399) = 0/782$$

پایایی^۱ و اعتبار^۲ ابزار اندازه گیری:

- اعتبار: اعتبار تحقیق حاضر مبتنی بر اعتبار صوری می باشد.
- پایایی: برای تعیین پایایی، از آزمون آلفای کرونباخ استفاده شده که نتایج حاصله نشان از سطح بالای ضریب پایایی سوالات مرتبط با متغیرهای تحقیق دارد.

1- Reliability
2- Validity

۷۱

بررسی رابطه احساس امنیت اجتماعی و سرمایه اجتماعی

مفاهیم و متغیرهای تحقیق

متغیر وابسته تحقیق (احساس امنیت اجتماعی)

برای سنجش احساس امنیت اجتماعی از ۱۲ گویه در سطح سنجش رتبه ای چند حالتی استفاده شد که عبارتند از: رفتن و نشستن در پارک به تنهایی، راه رفتن در یک خیابان خلوت در شب، خالی گذاشتن منزل، فرستادن کودکان به مدرسه به تنهایی، پارک کردن اتومبیل در خیابان به مدت طولانی، دوستی با افراد غریبه، آراستن کودکان به زیورآلات، کمک به سرنشینان اتومبیل خراب شده، همراه داشتن پول نقد به مقدار زیاد، در نظر گرفته شدن، رفت و آمد به خانه همسایه ها، خوابیدن در منزل موقع شب به تنهایی.

متغیرهای مستقل

برای سرمایه اجتماعی چهار شاخص مشارکت اجتماعی، اعتماد اجتماعی، انسجام اجتماعی و روابط اجتماعی در نظر گرفته شده است که به شرح ذیل آمده است:

سنجش مشارکت اجتماعی در سطح سنجش رتبه ای و با آیت های کمک مالی برای ساخت مسجد، مدرسه، پل و...، کمک جنسی و کالایی برای زلزله زده ها، سیل زده ها، کمک از طریق نیروی کار به شکل مجانی، شرکت در حل معضلات موجود در سطح شهر، شرکت در کارهای جمعی و گروهی، توجه به وضعیت زندگی دیگران، در زندگی فقط به فکر خود بودن صورت گرفته است.

برای اندازه گیری اعتماد اجتماعی از ۱۰ گویه در سطح سنجش رتبه ای و سوال های وجود حس همکاری در بین مردم، صادقانه بودن رفتار های روزانه مردم نسبت به همدیگر، داشتن صراحت کلام در بیان واقعیت های اجتماعی - سیاسی، با دیگران همانند اعضای خانواده خود رفتار کردن، یکی بودن ظاهر و باطن مردم شهر، شراکت در کارها با دیگران، اقتضای شرایط به این که هر کس به فکر خودش باشد، اعتماد به همشهريان، داشتن صداقت با دوستان، بیان مسائل اجتماعی روزان در جمع دوستان استفاده شده است.

سنجش انسجام اجتماعی با ۸ گویه در سطح سنجش رتبه ای و در قالب طیف برش قطبین هم شهريان موقع گرفتاری به درد می خورند، دوستی و رفاقت مردم با یکدیگر، اهل غیبت و عیب جوئی بودن، به نصیحت دیگران گوش دادن، دلداری دادن دیگران موقع گرفتاری،

احترام بزرگی و کوچکی را نگه داشتن، در هر کاری بی خودی مداخله نکردن، کاری به کار همدیگر نداشتن مورد ارزیابی قرار گرفته است.

روابط اجتماعی نیز با استفاده از ۳ سوال در سطح سنجش رتبه ای شامل نحوه ارتباط برقرار کردن با دیگران در جمع، رفت و آمد کردن با همسایه ها، برخورد دوستانه با دیگران در سطح شهر ارزیابی شده است.

همچنین متغیرهای فردی شامل جنسیت، سن، تحصیلات، وضعیت تأهل، شغل، هزینه های ماهیانه خانواده ها، درآمد ماهیانه خانوار و منطقه مسکونی در این مطالعه در نظر گرفته شده است.

یافته های تحقیق

نتایج توصیفی تحقیق

مطابق با اطلاعات جدول شماره ۱ از لحاظ جنسیت مردان با ۵۱٪ بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده اند، رده سنی نیز با میانگین ۳۳ سال حاکی از تمایل اکثریت رده سنی پاسخگویان به میان سالی دارد، از نظر تحصیلات بیشترین تعداد پاسخگویان را افراد دارای مدرک دیپلم با ۲۹/۱٪ و کمترین تعداد را افراد دارای مدرک فوق لیسانس و بالاتر با ۱/۶٪ به خود اختصاص داده اند، بیشترین تعداد پاسخگویان به لحاظ وضعیت تأهل افراد متأهل با ۶۶/۱٪ بوده اند، از نظر وضعیت شغلی نیز بیشترین تعداد پاسخگویان افراد واقع در گروه شغلی یک با تعداد ۱۳۴ نفر و کمترین تعداد پاسخگویان با تعداد ۹ نفر در گروه شغلی چهار بوده اند، بیشترین مقدار درآمد پاسخگویان ۶۰۰۰۰۰۰ تومان و کمترین آن صفر می باشد، در مورد هزینه های ماهیانه خانواده ها نیز بیشترین هزینه ۲۰۰۰۰۰۰ تومان و کمترین آن ۱۰۰۰۰ تومان می باشد و بالاخره بیشترین تعداد پاسخگویان با ۴۰/۶٪ متعلق به منطقه دو و کمترین آن با ۲۵/۹٪ از منطقه سه می باشد.

جدول ۱: توزیع فراوانی مشخصات عمومی نمونه های آماری

توزیع داده ها		مولفه ها
زن=۱۲۴ (۴۹٪)	مرد=۱۲۷ (۵۱٪)	جنسیت
حد اقل=۱۵ حداکثر=۶۴ میانگین=۳۳ سال		سن
ابتدائی=۳۱ (۱۲/۴٪)	بیسواد=۱۸ (۷/۲٪)	تحصیلات
دیپلم=۷۳ (۲۹/۱٪)	سیکل=۴۵ (۱۷/۹٪)	
لیسانس=۴۶ (۱۸/۳٪)	فوق دیپلم=۳۴ (۱۳/۵٪)	
فوق لیسانس و بالاتر=۴ (۱/۶٪)		
متاهل=۱۶۶ (۶۶/۱٪)	مجرد=۸۵ (۳۳/۹٪)	وضعیت تاهل
گروه ۲=۱۵	گروه ۱=۱۳۴	وضعیت شغل
گروه ۴=۹	گروه ۳=۸۳	
حداکثر=۶۰۰۰۰۰ تومان	حد اقل=۰	درآمد خانواده ها
حداکثر=۲۰۰۰۰۰۰ تومان	حد اقل=۱۰۰۰۰۰	هزینه های خانواده
منطقه ۱=۸۴ (۳۳/۵٪)		منطقه مسکونی
منطقه ۲=۱۰۲ (۴۰/۶٪)		
منطقه ۳=۶۵ (۲۵/۹٪)		

امنیت اجتماعی شهروندان شهر اردبیل در قالب ۱۲ گویه نشان از این دارد که، ۵۳/۷ درصد از پاسخگویان از رفتن و نشستن در پارک احساس امنیت کمی می کنند، ۶۶/۵ درصد از پاسخگویان اذعان داشته اند که راه رفتن در یک مسیر خلوت در شب امنیت کمی به همراه دارد، ۶۴ درصد از پاسخگویان احساس امنیت کمی می کنند از این که به مدت چند روز منزلشان را خالی گذاشته و به مسافرت بروند، ۶۲/۴ از پاسخگویان از این که کودکانشان را به تنهایی به مدرسه بفرستند احساس امنیت کمتری می کنند، ۶۰/۹ درصد از پاسخگویان از پارک کردن اتومبیل در خیابان به مدت طولانی امنیت کمی احساس می کنند، ۷۷/۹ درصد از پاسخگویان از این که با افراد غریبه دوستی کنند احساس امنیت کمی می کنند، به اعتقاد ۸۹/۲ درصد از پاسخگویان آراستن کودکان به زیور آلات در بیرون از منزل امنیت کمتری را به همراه خواهد داشت، ۵۵/۹ درصد از پاسخگویان احساس امنیت کمی می کنند از این که به سرنشینان اتومبیلی که در خیابان خراب شده است کمک کنند، ۷۴ درصد از پاسخگویان زمانی که وجه نقد یا وسایل گران قیمت در بیرون از منزل به همراه دارند امنیت کمی احساس می کنند، از میان پاسخگویان ۶۹/۳ درصد اذعان داشته اند از این که شب به تنهایی در منزل بخوابند احساس امنیت می کنند، به اعتقاد ۵۱/۲ درصد از پاسخگویان هم صحبت شدن با افراد غریبه امنیت کمی به همراه دارد و به اعتقاد ۵۲/۲ درصد از پاسخگویان

رفت و آمد کردن به خانه همسایه ها نا امنی برایشان ایجاد نمی کند.

جدول ۲: توزیع فراوانی سوالات احساس امنیت اجتماعی

میانگین	گزینه ها						سوالات	
	اصلا	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد		
۳/۱	۷۱	۳۳	۳۱	۴۴	۳۹	۳۳	فراوانی	رفتن و نشستن در پارک به تنهایی درصد
	۲۸/۳	۱۳/۱	۱۲/۴	۱۷/۵	۱۵/۵	۱۳/۱	درصد	
۲/۵۷	۱۰۶	۳۵	۲۸	۴۶	۲۴	۱۴	فراوانی	راه رفتن به تنهایی در یک مسیر خلوت در شب درصد
	۴۱/۴	۱۳/۹	۱۱/۲	۱۸/۳	۹/۶	۵/۶	درصد	
۲/۸۲	۷۱	۵۰	۳۹	۴۹	۲۴	۱۷	فراوانی	خالی گذاشتن منزل به مدت چند روز درصد
	۲۸/۴	۲۰	۱۵/۶	۱۹/۶	۹/۶	۶/۸	درصد	
۲/۸۵	۷۲	۴۳	۴۱	۵۷	۱۷	۲۰	فراوانی	تنها فرستادن کودکان به مدرسه درصد
	۲۸/۸	۱۷/۲	۱۶/۴	۲۲/۸	۶/۸	۸	درصد	
۲/۸۲	۶۳	۴۳	۴۷	۷۵	۱۹	۴	فراوانی	پارک کردن اتومبیل در خیابان به مدت طولانی درصد
	۲۵/۱	۱۷/۱	۱۸/۷	۲۹/۹	۷/۶	۱/۶	درصد	
۲/۴۱	۷۹	۶۷	۴۹	۴۰	۹	۷	فراوانی	دوستی با افراد غریبه درصد
	۳۱/۵	۲۶/۷	۱۹/۷	۱۵/۹	۳/۶	۲/۸	درصد	
۱/۸۹	۱۲۶	۶۲	۳۶	۲۰	۴	۳	فراوانی	آراستن کودکان به زیور آلات در بیرون از منزل درصد
	۵۰/۲	۲۴/۷	۱۴/۳	۸	۱/۶	۲/۱	درصد	
۳/۱۹	۴۳	۴۲	۴۸	۷۱	۳۶	۱۱	فراوانی	کمک به سرنشینان اتومبیلی که در خیابان خراب شده است درصد
	۱۷/۱	۱۶/۷	۱۹/۱	۲۸/۳	۱۴/۳	۶/۴	درصد	
۲/۴۷	۸۸	۴۸	۴۹	۴۳	۱۶	۶	فراوانی	به همراه داشتن پول نقد به مقدار زیاد یا وسایل قیمتی درصد
	۳۵/۲	۱۹/۲	۱۹/۶	۱۷/۲	۶/۴	۲/۴	درصد	
۴/۰۵	۳۵	۲۶	۱۶	۴۴	۷۲	۵۸	فراوانی	خوابیدن در منزل موقع شب به تنهایی درصد
	۱۳/۹	۱۰/۴	۶/۴	۱۷/۵	۲۸/۷	۲۳/۱	درصد	
۳/۳۵	۲۷	۴۷	۵۴	۷۸	۲۴	۲۱	فراوانی	صحبت کردن با افراد غریبه درصد
	۱۰/۸	۱۸/۷	۲۱/۷	۳۱/۱	۹/۶	۸/۴	درصد	
۳/۳۹	۴۴	۳۰	۴۴	۶۵	۴۳	۲۳	فراوانی	رفت و آمد کردن به خانه همسایه درصد
	۱۸/۳	۱۲	۱۷/۵	۲۵/۹	۱۷/۱	۹/۲	درصد	

جدول ۳: توزیع فراوانی سوالات اعتماد اجتماعی

میانگین	گزینه ها						سوالات	
	اصلا	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد		
۳/۳۴	۱۸	۴۲	۶۰	۹۸	۲۹	۳	فراوانی	تا چه اندازه بین مردم همکاری وجود دارد
	۷/۲	۱۶/۸	۲۴	۳۹/۲	۱۱/۶	۱/۲	درصد	
۲/۲۷	۱۸	۴۸	۶۳	۱۰۱	۱۶	۶	فراوانی	تا چه اندازه رفتارهای مردم را نسبت به همدیگر صادقانه ارزیابی می کنید
	۷/۲	۱۸/۴	۲۵/۲	۴۰/۴	۶/۴	۲/۴	درصد	
۳/۱	۳۸	۴۳	۵۸	۸۲	۲۴	۵	فراوانی	مردم اردبیل در بیان واقعیت های اجتماعی - سیاسی شهر تا چه میزان صراحت کلام دارند
	۱۵/۲	۱۷/۲	۲۳/۲	۳۲/۸	۹/۶	۲	درصد	
۳/۳۴	۲۵	۷۵	۶۵	۶۴	۱۹	۳	فراوانی	تا چه اندازه مردم اردبیل تلاش می کنند تا با دیگران همانند اعضای خانواده خود رفتار کنند
	۱۰	۲۹/۹	۲۵/۹	۲۵/۵	۷/۶	۱/۲	درصد	
۲/۳۷	۳۰	۳۲	۴۵	۱۱۰	۲۷	۷	فراوانی	تا چه اندازه به مردم شهر خودتان اعتماد دارید
	۱۲	۱۲/۷	۱۷/۹	۴۳/۸	۱۰/۸	۲/۸	درصد	
۲/۷۲	کاملا مخالفم	مخالفم	تا حدی مخالفم	تا حدی موافقم	موافقم	کاملا موافقم	فراوانی	مردم شهر اردبیل ظاهر و باطنشان یکی است
	۵۲	۷۲	۵۳	۵۰	۱۵	۹	درصد	
۲/۳۵	۲۰/۷	۲۸/۷	۲۱/۱	۱۹/۹	۶	۳/۶	درصد	تجربه زندگی در شهر اردبیل نشان داده که، در انجام هر کاری با کسی شریک نشوم
	۷	۱۶	۲۵	۵۷	۵۱	۹۵	فراوانی	
۱/۹۲	۲/۸	۶/۴	۱۰	۲۲/۷	۲۰/۳	۳۷/۵	درصد	شرایط به گونه ای شده که نمی توان به هیچ کس اطمینان کرد
	۱	۶	۱۵	۴۶	۶۷	۱۱۶	فراوانی	
۳/۶۴	۰/۴	۲/۴	۶	۱۸/۳	۲۶/۷	۴۶/۲	درصد	در روابط بین من و دوستانم چیزی به اسم صداقت را نمی توان مشاهده کرد
	۱۷	۶۹	۳۹	۷۵	۳۴	۱۶	فراوانی	
۳/۹	۶/۸	۲۷/۶	۱۵/۶	۳۰	۱۳/۶	۶/۴	درصد	در جمع های دوستانه نسبت به مسائل اجتماعی روزانه نظر خود را بدون هیچ گونه ملاحظه ای بیان می کنم
	۲۹	۶۲	۷۸	۳۵	۳۳	۱۴	فراوانی	
	۱۱۶	۲۴/۷	۳۱/۱	۱۳/۹	۱۳/۱	۵/۶	درصد	

ارزیابی از سوالات اعتماد اجتماعی مبین این است که، ۵۲ درصد معتقدند که بین مردم شهر اردبیل حس همکاری وجود دارد، ۵۰/۸ درصد از پاسخگویان اذعان داشته اند که رفتارهای مردم اردبیل در سطح شهر با همدیگر صادقانه نیست، ۵۵/۶ درصد پاسخگویان بر این عقیده اند که مردم شهر اردبیل در بیان واقعیت های اجتماعی - سیاسی صراحت کلام ندارند، به اعتقاد ۶۵/۸ درصد از پاسخگویان مردم اردبیل کمتر تلاش می کنند تا با دیگران مانند اعضای خانواده خود رفتار کنند، ۵۷/۴ درصد از پاسخگویان اظهار داشته اند که اهالی شهر اردبیل مردمانی قابل اعتماد هستند و می توان به آن ها اعتماد کرد، به اعتقاد ۷۰/۵ درصد از پاسخگویان مردم اردبیل ظاهر و باطنشان یکی نیست، ۸۰/۸ درصد از پاسخگویان اعتقادی به شراکت در شهر اردبیل ندارند و معتقدند که تجربه زندگی در شهر اردبیل ثابت کرده

نباید با کسی شریک شد، ۹۱/۲ درصد از پاسخگویان معتقد اند در شرایط کنونی نمی توان به کسی اطمینان کرد، ۵۰ درصد از پاسخگویان اظهار داشته اند که در روابط بین آن ها و دوستانشان صداقت وجود ندارد. از سوی دیگر ۵۰ درصد بقیه این گفته را رد کرده و اظهار داشته اند که بین آن ها و دوستانشان صداقت حکم فرماست و ۶۷/۴ درصد از پاسخگویان اظهار داشته اند نمی توانند در جمع های دوستانه نظراتشان را در مورد مسائل اجتماعی روزانه بیان کنند.

نتایج آمارهای توصیفی مشارکت اجتماعی حاکی از آن است که ۹۶/۱ درصد از پاسخگویان معتقدند شرایط طوری شده که هر کسی به فکر خودش است، به اعتقاد ۷۲/۱ درصد از پاسخگویان معضلات و مشکلاتی که در سطح شهر وجود دارند به آن ها مربوط می شود و همه باید در رفع این مشکلات مشارکت داشته باشند، ۷۴/۲ درصد از پاسخگویان اظهار داشته اند که شهروندان اردبیلی نسبت به این که دیگران چگونه و در چه شرایطی زندگی می کنند بی توجه اند، ۷۹/۳ درصد از پاسخگویان نسبت به کار های جمعی تمایل نشان داده و اظهار داشته اند که به کار های جمعی و گروهی علاقمند هستند، ۵۹/۸ درصد از پاسخگویان اظهار داشته اند که برای اموری از قبیل ساخت مسجد، مدرسه، پل و ... در حد توانشان کمک مالی کرده اند، ۷۲/۹ درصد از پاسخگویان اذعان داشته اند که از طریق کمک جنسی و کالائی به زلزله زده ها و سیل زده ها کمک کرده اند و ۵۵/۹ درصد از پاسخگویان اظهار داشته اند که کمتر از طریق نیروی کار به شکل مجانی به دیگران کمک کرده اند.

جدول ۴: توزیع فراوانی سوالات مشارکت اجتماعی

میانگین	گزینه ها						سوالات
	کاملا موافقم	مخالقم	تا حدی موافقم	تا حدی مخالقم	موافقم	کاملا موافقم	
۱/۶۴	۲	۴	۴	۲۸	۶۸	۱۵۴	فراوانی
	۰/۸	۱/۶	۱/۶	۱۱/۲	۲۷/۱	۵۷/۸	درصد
۴/۱۶	۳۴	۹۱	۵۶	۳۵	۲۳	۱۲	فراوانی
	۱۳/۵	۳۶/۳	۲۲/۳	۱۳/۹	۹/۲	۴/۸	درصد
۲/۹۲	۸	۲۵	۳۲	۹۰	۶۷	۲۹	فراوانی
	۳/۲	۱۰	۱۲/۷	۳۵/۹	۲۶/۷	۱۱/۶	درصد
۴/۲۷	اصلا	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	فراوانی
	۸	۱۵	۲۹	۷۸	۸۹	۳۲	درصد
۳/۵۱	۴۲	۲۳	۳۶	۸۰	۵۴	۱۶	فراوانی
	۱۶/۷	۹/۲	۱۴/۳	۳۱/۹	۲۱/۵	۶/۴	درصد
۴/۰۱	۲۲	۱۸	۲۸	۸۰	۷۱	۳۲	فراوانی
	۸/۸	۷/۲	۱۱/۲	۳۱/۹	۲۸/۳	۱۴/۷	درصد
۲/۹۷	۸۵	۲۸	۲۷	۵۰	۶۱	۲۰	فراوانی
	۳۳/۹	۱۱/۲	۱۰/۸	۱۹/۹	۱۶/۳	۸	درصد

میزان روابط اجتماعی در بین پاسخگویان با استفاده از ۳ گویه و در قالب رتبه بندی شده مورد سنجش قرار گرفته است. انجام آزمون های توصیفی حاکی از آن است که ۸۸/۸ درصد از پاسخگویان تمایل دارند به هنگام قرار گرفتن در جمع با دیگران ارتباط برقرار کنند، ۵۴/۵ درصد از پاسخگویان اظهار داشته اند که رفت و آمد کمی با همسایه هایشان دارند و به اعتقاد ۷۱/۴ درصد از پاسخگویان مردم اردبیل در سطح شهر رفتارشان با هم دیگر دوستانه است.

جدول ۵: توزیع فراوانی سوالات روابط اجتماعی

میانگین	گزینه ها						سوالات
	اصلا	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	خیلی زیاد	
۴/۵۲	۰	۹	۱۶	۷۶	۸۲	۳۱	فراوانی
	۰	۴/۱	۷/۳	۳۴/۷	۳۹/۷	۱۴/۴	درصد
۳/۱۳	۴۵	۴۴	۴۸	۷۳	۲۹	۱۲	فراوانی
	۱۷/۹	۱۷/۵	۱۹/۱	۲۹/۱	۱۱/۶	۴/۸	درصد
۳/۶۶	۸	۲۱	۳۴	۱۳۴	۲۰	۳	فراوانی
	۳/۶	۹/۵	۱۵/۵	۶۰/۹	۹/۱	۱/۴	درصد

برای سنجش میزان انسجام اجتماعی در این مطالعه، از طیف برش قطبین استفاده شده است موافقت یا مخالفت پاسخگویان در رابطه با هر یک از گویه ها در یک پیوستار ۶ گزینه ای در شکل زیر آمده است:

کاملا موافقم: ۶

موافقم: ۵

تا حدی موافقم: ۴

تا حدی مخالفم: ۳

مخالفم: ۲

کاملا مخالفم: ۱

برای بدست آوردن میانگین هر یک از آیتم ها، ابتدا اعداد هر قسمت از طیف در نمره آن قسمت از طیف (۱ تا ۶) ضرب و حاصل ضرب ها با هم جمع و عدد بدست آمده بر تعداد پاسخگویان تقسیم می شود.

Archive of SID

جدول ۶: توزیع فراوانی سوالات انسجام اجتماعی

محااسبه میانگین نمره طیف ها	سوالات مربوط به انسجام اجتماعی شهروندان	
	فقط موقع خوشی ها دور و بر آدم هستند	فقط موقع خوشی ها دور و بر آدم هستند
$\frac{((6 \times 39) + (5 \times 34) + (4 \times 34) + (3 \times 80) + (2 \times 47) + (1 \times 16))}{250} = 3/56$	فقط موقع خوشی ها دور و بر آدم هستند	موقع گرفتاری به درد آدم می خورد
$\frac{((6 \times 26) + (5 \times 27) + (4 \times 36) + (3 \times 98) + (2 \times 46) + (1 \times 8))}{251} = 3/5$	چشم دیدن همدیگر را ندارند	با همدیگر دوست و رفیق هستند
$\frac{((6 \times 66) + (5 \times 49) + (4 \times 42) + (3 \times 63) + (2 \times 24) + (1 \times 7))}{251} = 4/19$	اکثرشان اهل غیبت و عیبجویی هستند	اکثرشان اهل غیبت و عیبجویی نیستند
$\frac{((6 \times 31) + (5 \times 41) + (4 \times 36) + (3 \times 97) + (2 \times 36) + (1 \times 10))}{251} = 3/61$	اکثرشان خود رأی و یک دنده هستند	به نصیحت دیگران گوش می دهند
$\frac{((6 \times 23) + (5 \times 18) + (4 \times 25) + (3 \times 86) + (2 \times 79) + (1 \times 20))}{251} = 3/04$	روی زخم آدم نمک می پاشند	موقع گرفتاری ها آدم را دلداری می دهند
$\frac{((6 \times 16) + (5 \times 33) + (4 \times 25) + (3 \times 82) + (2 \times 67) + (1 \times 27))}{250} = 3/07$	احترام بزرگی و کوچکی را نگاه نمی دارند	احترام بزرگی و کوچکی را نگاه می دارند
$\frac{((6 \times 28) + (5 \times 51) + (4 \times 40) + (3 \times 75) + (2 \times 44) + (1 \times 13))}{251} = 3/62$	در هر کاری بی خودی دخالت می کنند	در هر کاری بی خودی دخالت نمی کنند
$\frac{((6 \times 27) + (5 \times 41) + (4 \times 36) + (3 \times 72) + (2 \times 52) + (1 \times 23))}{251} = 3/4$	دنبال دعوا و مراقبه می گردند	کاری به کار هم ندارند

نتایج استنباطی تحقیق

جدول شماره ۷ نتایج به دست آمده برای تحلیل رابطه بین احساس امنیت اجتماعی با هر یک از مولفه های فردی را نشان می دهد. نتایج به دست آمده از آزمون های انجام گرفته نشان می دهند که رابطه بین احساس امنیت اجتماعی و جنسیت معنادار می باشد و نمود این رابطه در آماره های به دست آمده قابل مشاهده است. رابطه بین مولفه های سن، تحصیلات، وضعیت تأهل و درآمد ماهیانه خانواده ها با احساس امنیت در این تحقیق رد شده و رابطه

معناداری بین این متغیرها مشاهده نشده است. نوع شغل افراد در میزان احساس امنیت آن‌ها تاثیر گذار است که از طریق آزمون‌های انجام گرفته و نتایج به دست آمده از این آزمون‌ها این امر قابل اثبات می‌باشد. رابطه بین هزینه‌های ماهیانه خانواده‌ها و میزان احساس امنیت آن‌ها از طریق نتایج به دست آمده از آزمون‌های انجام گرفته اثبات شده است. محل سکونت نیز در تعیین میزان احساس امنیت افراد تاثیر گذار است که نتایج به دست آمده این امر را اثبات می‌کند.

جدول ۷: نتایج تحلیلی روابط بین متغیرهای فردی و احساس امنیت اجتماعی

تأیید فرضیه	رد فرضیه	سطح معناداری	احساس امنیت اجتماعی	
			عوامل فردی	عوامل اجتماعی
*		۰/۰۰	آمستقل	جنسیت
	*	۰/۲۴۵	پیرسون	سن
	*	۰/۲۱۵	واریانس یک طرفه	تحصیلات
*		۰/۰۰۵	واریانس یک طرفه	شغل
	*	۰/۱۳۶	آمستقل	تاهل
	*	۰/۱۵۸	پیرسون	درآمد ماهیانه
*		۰/۰۰۱	پیرسون	هزینه‌های ماهیانه
*		۰/۰۰	واریانس یک طرفه	منطقه مسکونی

جدول شماره ۸ همبستگی میان متغیرهای اصلی تحقیق را به وضوح نشان می‌دهد که با توجه به نتایج به دست آمده بین چهار شاخص سرمایه اجتماعی و میزان احساس امنیت رابطه معنادار و مستقیمی وجود دارد.

جدول ۸: همبستگی میان متغیرهای اصلی تحقیق

سرمایه اجتماعی	انسجام اجتماعی	روابط اجتماعی	اعتماد اجتماعی	مشارکت اجتماعی	همبستگی	احساس امنیت اجتماعی
۰/۳۸۷	۰/۲۷۵	۰/۲۰۲	۰/۳۵۶	۰/۲	سطح معناداری	
۰/۰۰	۰/۰۰	۰/۰۳	۰/۰۰	۰/۰۰۲	رد فرضیه	
*	*	*	*	*	تأیید فرضیه	

جهت مشخص کردن سهم و تاثیر متغیرهای مستقل تحقیق در تبیین و پیش‌بینی تغییرات متغیر وابسته از تجزیه و تحلیل رگرسیونی استفاده شده است به عبارتی رگرسیون چند متغیره

به تبیین و پیش‌بینی واریانس متغیر وابسته (احساس امنیت) براساس چند متغیر به ما کمک می‌کند که این امر با استفاده از برآورد میزان و نقش متغیرهای مستقل در ایجاد واریانس‌های متغیر تابع صورت پذیرفته است. بر اساس معیار حداقل مربعات موسوم به OLS در جهت تنظیم مدل رگرسیون چند متغیری، مدل خطی و معادله برآورد ضرایب رگرسیونی به صورت زیر مورد ارزیابی قرار گرفته که:

$$Y = B_0 X_{0i} + B_1 X_{1i} + \dots + B_k X_{ki} + e_i$$

$$b = (X.X)^{-1} X.Y$$

مدل رگرسیونی احساس امنیت اجتماعی با استفاده از روش گام به گام مبین این موضوع است که، با توجه به نتایج حاصله ضریب نهائی رگرسیون چند گانه ۰/۳۸ و ضریب تبیین برابر ۰/۱۴ و ضریب تبیین تصحیح شده نیز که نشانگر میزان واقعی تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای باقی مانده در مدل نهائی (اعتماد اجتماعی) می‌باشد ۰/۱۳ است. بنابراین در این مطالعه، ۱۳ درصد از تغییرات متغیر احساس امنیت توسط عامل اعتماد اجتماعی تبیین می‌شود.

جدول ۱۰: آماره‌های مربوط به متغیرهای مستقل مدل رگرسیونی

متغیرهایی که در مدل باقی مانده اند				
معناداری آماره f	کمیت f	ضریب بتا (β)	B	نام متغیر
۰/۰۰	۵/۹	۰/۳۸	۰/۵۸	اعتماد اجتماعی
متغیرهایی که از مدل نهائی خارج شده اند				
معناداری آماره f	کمیت f	Partial	ضریب بتا (β)	نام متغیر
۰/۲۸۶	۱/۰۷	۰/۰۷۳	۰/۰۷۳	مشارکت اجتماعی
۰/۰۶۹	۱/۸۳	۰/۱۲۵	۰/۱۳۲	انجام اجتماعی
۰/۲۹۲	۱/۰۶	۰/۰۷۲	۰/۰۷۲	روابط اجتماعی
رگرسیونی احساس امنیت آماره‌های تطبیل	ضریب همبستگی چند گانه (Multiple R)			
	ضریب تبیین (R Square)			
	ضریب تبیین تصحیح شده (Adjusted R.Square)			
	آزمون دوربین واتسون			
	معنی داری آزمون کولموگروف-اسمیرنوف			

نتیجه گیری و ارائه پیشنهادات

طبق تئوری دورکیم، پارسونز، گیدنز و آیزنشتاد و با در نظر گرفتن نتایج به دست آمده از تحقیق حاضر، بین انسجام اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد. طبق تئوری پارسونز، گیدنز، کلاس افه، بوردیو، کلمن، پاتنام و با استناد به نتایج به دست آمده از تحقیق حاضر، بین اعتماد اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد.

با استناد به تئوری گیدنز، کلاس افه، بوردیو، پاتنام و در نظر گرفتن نتایج به دست آمده از تحقیق حاضر، بین روابط اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد. مطابق با تئوری دورکیم، پارسونز، هابرماس، گیدنز، افه، بوردیو، کلمن، پاتنام و استناد به نتایج حاصل از تحقیق حاضر، بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد و طبق تئوری پاتنام و با توجه به یافته های تحقیق حاضر، بین مشارکت اجتماعی و امنیت اجتماعی رابطه وجود دارد. با توجه به نتایج آمار استنباطی گزینه های ذیل جهت پیشنهادهای راهبردی ارائه شده است:

۱- میزان امنیت به لحاظ جنسیت افراد متفاوت است به طوری که این میزان در زنان کمتر از مردان می باشد. برای افزایش احساس امنیت در بین زنان برنامه ریزان فرهنگی (صدا و سیما) با تولید برنامه های مختلف در جهت افزایش و توسعه احساس امنیت در بین زنان، نیروی انتظامی با تأمین امنیت اماکن عمومی مثل پارک ها، از طریق افزایش نیرو در این اماکن و یا تأمین امنیت خیابان ها در شب می تواند باعث افزایش احساس امنیت در بین زنان شود.

۲- وضعیت شغلی افراد با میزان احساس امنیت آنها در ارتباط است از چهار گروه شغلی، افراد واقع در گروه های شغلی ۱: (خانه دار، بیکار، دانش آموز، دانشجو و کارگر)، ۳: (پرستار، کارمند، معلم، نظامی، پیمانکار، بازنشسته، آزاد، بازیگر) و ۴: (وکیل دادگستری، هیئت علمی دانشگاه، مهندس)، به ترتیب بیشترین میزان احساس امنیت را به خود اختصاص داده اند و افراد واقع در گروه شغلی ۲: (مغازه دار، بنا جوشکار، خیاط، سنگ کار، راننده، کشاورز) کمترین میزان احساس امنیت را دارا می باشند از این رو پیشنهاد می شود نهادها و ارگان های مربوطه با برنامه ریزی دقیق و سنجیده در ارتقای بیشتر احساس امنیت افراد واقع در گروه های ۱ و ۳ و ۴ گام بردارند و از سوی دیگر با شناسایی موانع احساس امنیت افراد

واقع در گروه شغلی ۲، برای ارتقای احساس امنیت در بین آن ها نیز تدابیر لازم اندیشیده شود.

۳- طی این مطالعه، افزایش هزینه های ماهیانه خانوار باعث افزایش احساس امنیت شده است افزایش هزینه های ماهیانه اگر به عنوان افزایش هزینه های معیشتی (خورد و خوراک، پرداخت وام و ...) در نظر گرفته شود ارتباط مثبت آن با احساس امنیت غیر منطقی و غیر محتمل خواهد بود ولی اگر افزایش هزینه های ماهیانه به عنوان هزینه برای افزایش امکانات رفاهی و امنیتی (تجهیز منازل به سیستم دزدگیر، استفاده از سرویس برای رفت و آمد کودکان به مدرسه و ...) باشد ارتباط آن با احساس امنیت منطقی خواهد بود در اینجا منظور از هزینه های ماهیانه مورد دوم می باشد از اینرو هر چه میزان استفاده از این نوع امکانات بیشتر، به همان نسبت نیز احساس امنیت افزایش خواهد یافت.

۴- منطقه مسکونی که افراد در آن زندگی می کنند در میزان احساس امنیت آنها موثر می باشد به طوری که از میان سه منطقه مسکونی عنوان شده در این تحقیق مناطق ۳ و ۲ و ۱ به ترتیب بیشترین احساس امنیت را به خود اختصاص داده اند از این رو پیشنهاد می شود ارگان های ذیربط با برنامه ریزی و تأمین امنیت بیشتر این مناطق در ارتقای احساس امنیت ساکنین این مناطق گام بردارند.

۵- افزایش مشارکت اجتماعی در بین شهروندان باعث افزایش احساس امنیت نیز می شود از اینرو برای ارتقای مشارکت اجتماعی و به تبع آن افزایش احساس امنیت اجتماعی، مهندسی فرهنگی و برنامه ریزان اجتماعی با زمینه سازی برای افزایش مشارکت در بین مردم در مناسبت ها (جشن های گلریزان، کمک به مستمندان در اعیاد اسلامی، استفاده از کمک های مردمی در حل مشکلات و معضلات موجود در شهر توسط نهاد های مربوطه و...) و موقعیت های مختلف و به صحنه کشیدن مردم برای کارهای جمعی و عمومی می توانند گام موثری در این زمینه بردارند.

۶- هر چه اعتماد اجتماعی در بین مردم بیشتر باشد احساس امنیت نیز ارتقا خواهد یافت. در این زمینه جهت بستر سازی برای اعتماد و به تبع آن افزایش احساس امنیت، معماران فرهنگی و برنامه ریزان اجتماعی با تقویت پایه های اعتماد بنیادین در بین افراد جامعه می توانند اعتماد عام را هم در بین مردم و هم در بین نهاد های دولتی افزایش داده و از این طریق احساس

امنیت را نیز تقویت کنند. از سوی دیگر نظارت بر تعاملات روزمره و کنترل آن‌ها توسط نیروی انتظامی به منظور کاهش آسیب پذیری روابط اجتماعی، نقش موثری در بالا بردن اعتماد اجتماعی دارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود نیروی انتظامی با اجرای دقیق وظایف خود به بالا رفتن اعتماد اجتماعی و به تبع آن بالا رفتن احساس امنیت اجتماعی کمک کنند.

۷- طبق نتایج تحقیق افزایش روابط اجتماعی در بین شهروندان باعث افزایش احساس امنیت می‌شود از این رو نهادهای آموزشی (مدارس و دانشگاه‌ها) با آموزش روابط سهل و آسان و رسانه‌های جمعی بخصوص صدا و سیما در مقام فرهنگ سازان جامعه با تولید و پخش برنامه‌های متنوع و برجسته ساختن مزایای این نوع روابط می‌توانند در جهت بسترسازی برای تقویت روابط اجتماعی در بین مردم گام موثری بردارند.

۸- یافته‌های تحقیق نشان می‌دهند که با افزایش انسجام اجتماعی احساس امنیت نیز افزایش می‌یابد. از این رو نهادهای آموزشی مثل مدارس و دانشگاه‌ها با آموزش و ترویج زمینه‌های ارتقای انسجام در بین خانواده‌ها و همچنین افراد جامعه و همچنین صدا و سیما با تولید و پخش برنامه‌های مختلف در جهت فرهنگ سازی در بین مردم برای کمک و همیاری به دیگران و تقویت انسجام بین آن‌ها می‌توانند نقش موثری داشته باشند و از این طریق در بالا بردن احساس امنیت نیز گام بردارند.

۹- طبق نتایج به دست آمده از تحقیق هر چه سرمایه اجتماعی در بین مردم بیشتر باشد احساس امنیت نیز بیشتر خواهد بود. در این زمینه پیشنهاد می‌شود برنامه ریزان فرهنگی و اجتماعی و سایر نهاد‌های مربوطه با برنامه ریزی دقیق و سنجیده و با تقویت چهار شاخص عمده سرمایه اجتماعی که در بالا عنوان شد، در ارتقای احساس امنیت گام بردارند.

منابع

- ۱- اخوان کاظمی، بهرام (۱۳۸۶)، امنیت و ابعاد آن در قرآن، فصلنامه مطالعات اسلامی، شماره ۷۵، صص: ۱۱-۳۹.
- ۲- آرون، ریمون (۱۳۸۲)، مراحل اساسی اندیشه در جامعه شناسی، ترجمه باقر پرهام، انتشارات علمی- فرهنگی، چاپ ششم.
- ۳- اجتهادی، مصطفی (۱۳۸۳)، دامنه کنش متقابل اجتماعی، پژوهشنامه علوم انسانی دانشگاه شهید بهشتی، شماره ۴۲-۴۱، صص: ۱-۱۲.
- ۴- ازکیا، مصطفی (۱۳۸۰)، بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و مشارکت اجتماعی در نواحی روستایی شهر کاشان، نامه علوم اجتماعی، شماره ۱۷، صص: ۳۱-۳.
- ۵- ازکیا، مصطفی (۱۳۸۰)، بررسی رابطه انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی سازمان یافته روستائیان در نواحی روستایی شهر کاشان، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال نهم، شماره ۳۶.
- ۶- امیر کافی، مهدی (۱۳۸۰)، اعتماد اجتماعی و عوامل موثر بر آن، نمایه پژوهش، انتشارات معاونت پژوهشی و آموزشی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
- ۷- بیات، بهرام (۱۳۸۸)، بررسی عوامل موثر بر احساس امنیت شهروندان تهرانی (با تاکید بر رسانه های جمعی، عملکرد پلیس و بروز جرایم)، فصلنامه انتظام اجتماعی، سال اول، شماره اول، صص: ۵۵-۳۱.
- ۸- بهزاد، داوود (۱۳۸۱)، سرمایه اجتماعی بستری برای ارتقای سلامت روان، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال دوم، شماره ۶.
- ۹- تقی لو، فرامرز (۱۳۸۵)، رابطه بین سرمایه اجتماعی و امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات راهبردی، شماره ۳۲، پژوهشکده مطالعات راهبردی.
- ۱۰- ترابی، یوسف و آیت گودرزی (۱۳۸۳)، ارزش ها و امنیت اجتماعی، فصلنامه دانش انتظامی، سال ششم، شماره دوم، صص: ۴۶-۳۱.
- ۱۱- توسلی، غلامعباس و مرضیه موسوی (۱۳۸۴)، مفهوم سرمایه در نظریات کلاسیک و جدید، نامه علوم اجتماعی، شماره ۲۶.
- ۱۲- تولائی، مریم (۱۳۸۵)، عوامل موثر بر روابط اجتماعی، از سایت www.aftab.ir
- ۱۳- چلیبی، مسعود و محمد مبارکی (۱۳۸۴)، تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطح خرد و کلان، مجله جامعه شناسی ایران، دوره ششم، شماره ۲.
- ۱۴- رجیبی پور، محمود (۱۳۸۴)، درآمدی بر عوامل موثر بر احساس امنیت، کنکاشی بر جنبه های مختلف امنیت عمومی و پلیس، مجموعه مقالات ۲، معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی.
- ۱۵- رفیع پور، فرامرز (۱۳۷۵)، جامعه- احساس- موسیقی، تهران، شرکت سهامی انتشار.

- ۱۶- راموز، ملیحه (۱۳۸۳)، تربیت دینی و امنیت اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره سوم.
- ۱۷- سام آرام، عزت الله (۱۳۸۸)، بررسی رابطه سلامت اجتماعی و امنیت اجتماعی با تاکید بر رهیافت پلیس جامعه محور، فصلنامه انتظام اجتماعی، سال اول، شماره اول، صص: ۲۹-۹.
- ۱۸- شرافتی پور، جاوید (۱۳۸۵)، بررسی انتشار اخبار خشونت آمیز در مطبوعات و تأثیر آن بر احساس ناامنی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال دوم، شماره ۷ و ۶.
- ۱۹- عبداللهی، محمد (۱۳۸۶)، سرمایه اجتماعی در ایران (وضعیت موجود، دورنمای آینده و امکان شناسی گذار)، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، ۲۵.
- ۲۰- صادقیان، سید جلال (۱۳۸۴)، درآمدی بر امنیت و ابعاد و گستره آن، کنکاشی بر جنبه های مختلف امنیت عمومی و پلیس، مجموعه مقالات ۲، معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی.
- ۲۱- فیروزآبادی، سید احمد و حسین ایمانی جاجرمی (۱۳۸۵)، سرمایه اجتماعی و توسعه اقتصادی- اجتماعی در کلان شهر تهران، فصلنامه رفاه اجتماعی، سال ششم، شماره ۲۳.
- ۲۲- قدیمی، مهدی (۱۳۸۶)، بررسی میزان اعتماد اجتماعی و عوامل موثر بر آن در بین دانشجویان دانشگاه های شهر زنجان، پژوهشنامه علوم انسانی، شماره ۵۳.
- ۲۳- کرامتی، مهدی (۱۳۸۵)، بررسی میزان احساس امنیت در بین شهروندان کشور (پیمایش دوم)، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، سال دوم، شماره ۷ و ۶.
- ۲۴- کسل، فیلیپ (۱۳۸۳)، چکیده آثار آنتونی گیدنز، ترجمه حسن چاوشیان، انتشارات نشر ققنوس.
- ۲۵- گروسی، سعیده (۱۳۸۶)، بررسی رابطه اعتماد اجتماعی و احساس امنیت (مطالعه موردی دانشجویان دختر دانشگاه آزاد جیرفت)، فصلنامه دانش انتظامی، سال نهم، شماره دوم.
- ۲۶- گلزاری، محمود (۱۳۸۵)، تبیین روانشناختی امنیت (امنیت از دیدگاه روانشناختی)، مجموعه مقالات همایش بررسی نقش روان شناسی، مشاوره و مددکاری اجتماعی در تأمین و توسعه امنیت روانی - اجتماعی، شماره اول، صص ۱۱۰-۸۵.
- ۲۷- متولی، رضا (۱۳۸۴)، چشم انداز نظری سرمایه اجتماعی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره اول.
- ۲۸- موذن جامی، محمد هادی (۱۳۸۴)، تأملی در مفهوم نظم و امنیت عمومی و عوامل مرتبط با آن، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره اول.
- ۲۹- نمایان، پیمان و محمود جلالی (۱۳۸۵)، امنیت عمومی در پرتو مشارکت مردمی، فصلنامه مطالعات امنیت اجتماعی، شماره چهارم و پنجم.
- ۳۰- نادری، حمدالله (۱۳۸۳)، سنجش میزان بی تفاوتی اجتماعی در بین دانشجویان کارشناسی دانشگاه تبریز، پایانامه کارشناسی ارشد، دانشکده علوم اجتماعی و انسانی، تبریز.

- 31- Coleman, J.S(1988); Social Capital in the Creation of Human Capital, American Journal of Sociology,pp: S 95–120.
- 32- Krisotakis,G & Gamarnikow,E (2004);What is social capital and how does it relate to health?, International Journal of Nursing Studies, Vol.41, pp:43-50.
- 33- Lindström, M and Others (2008). Social capital, anticipated ethnic discrimination and self-reported psychological health: A population-based study, Social Science & Medicine, Vol. 66 No.1, pp: 1-13.
- 34- Lindström, M and Others (2003). Social capital and sense of insecurity in the neighbourhood: a population-based multilevel analysis in Malmö, Sweden , Social Science & Medicine, Vol. 56 No.5, pp: 1111-1120.
- 35- Portes, A(1998); Social Capital: Its Origins and Applications in Modern Sociology, Annual Review of Sociology, Vol.24, pp:1-24.
- 36- Rosenfeld, R , Messner,F and Baumer,E(2001). Scial Capital and Homicide, Social Forces, Vol.80, Issue.1, pp:286-309.
- 37- Winter,In.(2000).Towards a Theorised Understanding of Family Life and Social Capital.www.aifs.org.au.

Archive of SID